ANUL VI. No. 22. 15 IUNIŬ 1865

NATURA

JURNAL

PENTRU PROPAGAREA SCIINȚELOR POSITIVE ÎN ROMANIA.

Redactorĭ: Dr. C. ESSARCU și Lt. D. ANANESCU.

Abonamentele pentru capitală pe un an 2 galbenĭ. Pentru districte se adaogă portul.

POLITICA SI EDUCAȚIA

Nè sè poco io vidia, da imputar sono
Chè quanto io posso dar, tutto vi dono.
Ariosto.

Daca pucin vě daŭ nu sunt de imputat;
Căci cât pot da tot vě daŭ.

Vom înceta pentru cât-va timp a publica articolele nóstre asupra Instrucțieĭ și Educațieĭ. Cititori noștri aŭ vědut că puntul de vedere în care ne punem, ne obligă în fiecare minut a vorbi despre qestiĭ ce aŭ putut păré unora de natură a fi maĭ bine tractate într'un jurnal politic de cât într'un jurnal ca al nostru.

Nu împărtășim acéstă opinie și credem că aceia care într'un Stat se ocupă de Instrucție și Educație nu pot face alt-fel de cât a se ocupa de politică, nu însă de acea politică ce neam încercat a caracterisa într'unul din numerile nóstre[1]), ci de acea politică care are de scop de a constitui cetatea πόλις saŭ maĭ bine Statul[2]) care, studiind natura omuluĭ ca individ saŭ ca om collectiv, ca societate, cată s'o desvolte, și s'o împingă spre perfecțiune, care urmăresce în alte cuvinte:

Ameliorația socială.

Ceĭ vechĭ nu despărțiaŭ Politica de Educație. Nu e destul a avea legĭ bune. Trebue cine-va să le iubéscă. Legile bune sunt *justul* și *Onestul* reduşĭ în comandamente publice și prin Educație, iar nu alt-fel, să inspire Cetățenilor amorul justuluĭ și Onestuluĭ. Ast-fel tractatele de politică alle cellor vechĭ eraŭ în acellașĭ timp tractate de Educație.

„Midlocul cel maĭ efficace de a conserva Statul, dice Aristotel[1]), este de a da cetățenilor o educație conformă cu spiritul legilor. Când instituțiile și legile vóstre ar avea caracterul celleĭ maĭ marĭ înțellepciunĭ, n'ar însemna cu tóte astea nimic, daca cetățeni nu sunt formațĭ dupŏ spiritul constituțieĭ și daca moravurile nu reflectă legile.„

Dupŏ noĭ problemul organisăriĭ și formăriĭ unuĭ Stat se reduce la problemul organisăriĭ Educațieĭ în acel Stat. Acéstă veritate a fost tot-d'auna înțellésă atât de omenĭ bine-voitorĭ aĭ omenireĭ care aŭ voit să înnalțe pe concetățeniĭ lor la demnitatea și fericirea unor fiinţe libere cât și de aceia care aŭ voit săĭ oprime, săĭ subjuge, săĭ împingă spre baseța și degradarea sclavilor.

„Într'un stat despotic, dice Montesquieu[2]) Educația este servilă; ea are de țintă a înjosi inima și a forma un rĕŭ cetățian pentru a dobîndi un bun sclav."

[1]) Vedĭ Nr. 7 al Natureĭ.
[2]) Vedĭ scrierea D-luĭ I. Hellade R. intitulată Politica și Diplomația.

[1]) Politica. Cartea V capit. IX.
[2]) Esprit des Lois Cartea IV.

Este evident într'adevĕr că ómenii ce vor avea mărime de caracter, *sentimente* înalte, amorul libertăţii şi al patriei nu voi consimţi a lăsa în inima şi patria lor să se întroducă servilismul ideilor şi instituţiunilor sclavilor.

Este evident.... dar ne oprim, şi terminăm prin rêndurile urmĕtóre pe care le împrumutăm unuia din bărbaţii care aŭ lucrat mai mult de cât toţi pentru disgraţiata nóstră patrie, dar pe care, în ingratitudinea nóstră, l'am respins, l'am aruncat cu dispreţiu din sînul nostru, am cătat a *culege petrele şi noroiul dupĕ uliţele Bucurescilor pentru a'l îngropa de viŭ*[1]. Tactica tristă (ca s'o dicem în trécăt) care ne a omorît tóte individualităţile nóstre şi ne a redus în starea acellor miserabile burgade formate de mici şi păcătóse case fărĕ nici un monument illustru care să le împodobéscă, care să le anunţe de departe şi asupra cărora în momentele de întristare şi de durere ochii şi spiritul să se repause cu plăcere şi speranţă.

„Cine vĕ spune că ar fi putut forma o umanitate în înţellesul progresiv al vorbei, pînĕ a nu prepara naţiunele în parte, eşind din întunerecul în care le a confundat impostorii (amăgitori) şi tyrannii, acella or e amăgit, or va să vĕ amăgéscă.

Cine vĕ spune că ar putea forma o naţie pînĕ nu va prepara, curăţi, lumina, organisa mai ântêiŭ o provinţie, doe modele, acella or e amăgit, or va să vĕ amăgéscă.

Cine vĕ spune că are putinţa de a forma o provinţie, o cetate, o famillie încai armonică, pînĕ nu va prepara şi lumina individe (cultura intellectuală şi morală, Instrucţia şi Educaţia) acella or e amăgit or va să vĕ amăgéscă.

1) Expresiile D-lui C. Rossetti.

Cercetaţi historia şi veţi vedea că la *tóte* popórele s'a început mai ântêiŭ dela *instrucţia* privată prin apostolat, prin scóle prin biserice, prin typar, prin teatru etc. etc.... Resuindu-ne cu seculii, vedem că Hebrei avură mai ântêiŭ patriarchi ca Noe, Abraam... capi de semenţii, şi apoi un Moyse.... vedem că Helleni avură mai ântêiŭ Orfei, aezi, rapsodi, Herculi, Thesei şi apoi Lycurgi şi Soloni ce formară nisce cetăţi; ca Italia avu asemenea mai ântêiŭ capi de bande ca Romulŭ şi apoi un Numa ce formă o Romă, şi apoi un Brutus ce formă o republica care formă apoi naţie[1].„

Subt o altă formă şi plecând de la alte consideraţii, autorul rîndurilor ce citarăm ajunge la acelléşi conclusii ca şi noi.

Am dori să desvoltăm mai mult aceste idei, amabile cititor, dar toţi ne dic că nu de asemenea questii trebue să vorbim cititorilor Români. Surîsul sceptic saŭ imbecil. . . . Aflatai o noutate fórte mare şi interesantă de natură a lumina spiritul şi a forma inima: D. Kirculescu prefectul Botoşanilor s'a destituit ca să se înlocuiască de D. Mirciulénu şi judecătorul tribunalului Secţia III din Bucuresci s'a trimes la Craiova ca president la tribunalul secţia I. . .

Ministerul Bosianu a cădut dupĕ ce a stat 3 luni la putere! A avut *timp îndestul* să închege [2]) naţia.

Din parte-ne ne simţim într'o disposiţie de spirit care ne face să ne gîndim la cuvintele acellui poet german care dicea: Am dori ca tóte astea să se termine şi să fie timp să mergem să ne culcăm!

Et vos vulnerati estis.

1) I. Heliade R.
2) Expresia D lui Bosianu.

UN DRUM DE FER SUBTERAN.

Admirabil popol prin activitatea luĭ, acel popol american! Dupŏ ce dete lumeĭ înspăimântate spectacolul celluĭ maĭ îngrozitor resbel ce s'a pomenit vre o dată în historia umanitățiĭ, âncŏ în miḑlocul ruinelor fumegânde de sangele a sute de miĭ de luptătorĭ, ideile celle maĭ îndrăsneţe se concep şi se realisă... Acel popol nu este abastardat, printr'un regim morbifer. Libertatea de acţiune de care fie-care individ se bucură, a depus într'însul puternicĭ germinĭ de vitalitate. Cetăţeniĭ mareĭ Republice americane aŭ consciinţă de valórea, forţa, drepturile şi demnitatea lor. Convinşĭ printr'o *educaţie* solidă, că munca înalţă şi innobilesce, convinşĭ că *iniţiativa individuală* e un puternic *levier* de prosperitate şi mărime pentru un Stat, Americanii n'astept cu gura căscată ca *tóte* să le vie de la Guvern. Eĭ nu cunosc proverbul român: Pică pară să te mănânc, şi un american singur concepe cu cea maĭ mare facilitate şi se pune a o realisa o idee ca acésta:

A face un drum de fer pe subt pămênt. Toţĭ Românii din ambele Principate ar sări îngrosiţĭ înnaintea unei asemenea concepţiĭ.

Americanul însă se adresă... nu către Guvern... ci catre concetăţeni seĭ; se grupă cu maĭ mulţĭ dintr'înşi împrejurul idei ce a conceput şi o urmăresce cu o nefatigabilă şi obstinată perseverinţă. Surîsul sceptic imbecil şi omorîtor chiar înnaintea ideilor cellor maĭ îndrăsneţe şi extravagante nu este cunoscut în America.

Americani din Nev-York se ocupă în ast minut cu studiul unuĭ drum de fer care să străbată pe subt pămênt oraşul New-York. La început acest proiect întîlnise óre-cere resistenţă: se temêŭ de a aduce pagube prin întreruptia inevitabilă a circulaţieĭ în maĭ multe din stradele celle maĭ comerciante din New-York: „*Goh ead!* aŭ strigat toţĭ comercianţi, mergeţĭ înainte, vom închide toţĭ magaziile în timpul necesariŭ pentru săvîrşirea lecrărilor, căcĭ voim a *avea* drumul nostru de fer subteran."

Voesc a avea un drum de fer subteran, şi 'l vor *avea*. Lucrările aŭ început deja; Cât de mult trebuie să ne simţim umiliţĭ de a nu fi putut isbuti a avea nicĭ măcar o şosea cum se cade de la Bucurescĭ pânŏ la Giurgiu! *Go head!*

E.

Poesiile D-luĭ Bolintinénu — Aurora Română. — Icóna Lumeĭ. —

Când în ţerrile civilisate alle Europeĭ apare vre-o scriere subsemnată de un nume cunoscutŭ, nu e jurnal care se respectă şi jurnalit... care îşĭ întellnge datoria, să nu vorbiască cititorilor sêĭ despre acéia scriere, despre qualităţile saŭ defectele eĭ, despre ideile saŭ sentimentile ce ea reflectă, despre influenţele meḑiuluĭ social ce 'ĭ-aŭ dat nascere, despre influenţa ce e chemată a exercita asupra acestuĭ meḑiŭ . . . . etc. etc. Ne pare reŭ să constatăm că un poet pe care Romaniĭ îl cunosc âncŏ maĭ nainte de 1848 venind să aducă publiculuĭ român duoĕ volume de poesie, nu întîlnesce nicĭ un echo în presa română. Nimenĭ nu ḑice nicĭ duoĕ cuvinte despre poesiile salle. Daca D. Bolintinénu în volumele ce publică ar fi venit să ne spue noutăţĭ de natura acellora prin care se termină primul nostru articol: D. Mirciulénu s'a scos din funcţie şi s'a înlocuit de D. Pencovicénu . . . . . saŭ că ne arate cum figura D-luĭ Nancovici seamănă cu a unuĭ boŭ . . . o! atuncĭ ne am ocupa póte cu multă ardóre de operile salle. . . .

Natura jurnaluluĭ nostru şi puçina nóstră competinţă în questiĭ de poesie nu ne iartă a da o analysă şi a face o critică ast-fel precum înţellegem că ar trebui să se facă despre poesiile D-luĭ Bolintinénu. Nu perdem cu tóte astea speranţa şi tot asteptăm de a vedea presa română dând acéstă analysă şi făcênd acéstă critică.

Presa, înţellegându-şĭ misia, şi guvernul înţellegându-şĭ datoria de a o încurage, ar putea contribui mult a da o bună *direcţie* societăţiĭ nóstre depărtênd spiritele atât dela zădărnicia zadarnicilor declamaţiĭ cât şi dela apăsătórea şi mortală indolenţă a cugetăriĭ. Romani cugetătorĭ vor vedea cu o speranţă înveselitóre reîncepând

„Acea săntă înviere a intelligințeĭ [1]) acea no-
„bilă renascere a limbeĭ şi litterilor strămosescĭ.
„Atuncĭ, (înainte de 48) adaogă junele nostru lit-
„teratorŭ, se forma aceea învingătóre phalangă
„compusă de scriitorĭ plinĭ de juvenile talente,
„patriotice simţirĭ.

„Toţĭ se grupară împrejurul bărbatuluĭ care luă şi ridică cu o puternică mână drapelul naţio-

1) D. Theodor Văcărescu. Henric Heine. Opiniunea naţională.

nalităţiĭ nóstre. Vulturi şi paserile de pradă, gata a sfâşia şi a împărţi ţérra, se retraseră când recunoscură că asupra acestuĭ drapel aquila, paserea imperială, îşĭ desfăşură aripile. Heliade, numele port-Stindardului glorios, numele celluĭ ce dete Românilor limba părinţilor lor nu se va uita nicĭ odată pe pământul românesc. Şi numele cellor ce dimpreună cu dênsul laborară şi înţelleseră că numaĭ prin de voltarea intelliginţeĭ se póte reinvia un popol, se póte înrădăcini în inima luĭ scumpirea libertăţiĭ şi curagiul faptelor heroice, aceĭ în fine care crescură naţiunea română până la 1848, numele acellora nu va fi uitat. Câtŭ de luminaţĭ şi înaintaţĭ am fi acum, daca, în loc de a ne perde în luptele egoistelor interese şi sterpelor pasiunĭ, am fi urmat *strîns uniţĭ* cu o puternică direcţiune ca acea de atuncĭ, acel avênt intellectual, acea sântă allianţă a măriret nóstre naţionale. Să allergăm toţĭ ceĭ ce avem braçe şi inime ca să luptăm, să lutpăm ca să ne înălţăm patria, să înavuţim intelliginţa, să o înnobilim prin cultuda sciinţelor, artelor şi litteratureĭ!„

Dominaţĭ de aceste ideĭ facem cunoscut publiculuĭ român şi 'ĭ recomandăm cu tot dinadinsul doĕ jurnale:

Icóna Lumiĭ fóiea litterară ce ese în Iessy sub direcţia cunoscutuluĭ nostru litterator Asacky.

Aurora romană fóiă belletristică ce ese în Pesta sub direcţiunea. D. Niculescu. *Aurora romană* va publica portretele ómenilor marĭ aĭ ţerrilor române. Cel d'ântâiu principe al. Moldoveĭ Ion Dragosiu aŭ apărut într'un fórte frumos formal.

Preţul abonamentuluĭ este de 7 fiorinĭ pe an şi 3, 50 pe o jumătate an. Sunt depuse liste de abonament la Redacţia Natureĭ. *E.*

UN GOLF DE MĂRGÉN.

Am vorbit în N. 17 despre profunditatea mări, şi am arătat pe scurt că lumea marină este tot aşa de frumósă, tot aşa de variată ca si lumea terrestră. — Dar în astă mulţime variată a producţiunelor natureĭ marine este una maĭ cu sémă, care din timpiĭ ceĭ maĭ depărtaţĭ a atras privirea omenilor. Acesta este mărgeanul, cunoscut de toţĭ, despre care ne propunem a da o ideé generală lectorilor noştri infatigabilĭ.

Dacă deschidem carţile învăţaţilor antiquităţi, găsim descrierĭ cu totul neexate. Theophrast 'l compară cu hematita (un fel de minereu de fer saŭ o pétră) şi adaogă că sémănă c'o rădăcină ce cresce în mare; Dioscorid era de opinie că mărgeanul este o producţie vegetală şi toţĭ dupŏ timpurile acellea credeaŭ că este un arbor marin, care scos din apă se întăresce la aer.

Ovid în scrierile salle, vorbind despre acéstă producţiune, a dis:

Sic est coralliurn, qui primum contiget auras
Tempore, durescit; mollis fuit herba sub undis.

Astfel este mărgeanul, care îndată ce dă de aer
Se întăresce cu timpulŭ; móle a fost érba sub undă.

Mult timp aste opiniunĭ greşite aŭ domnit în sciinţă ca expresia adevêruluĭ.

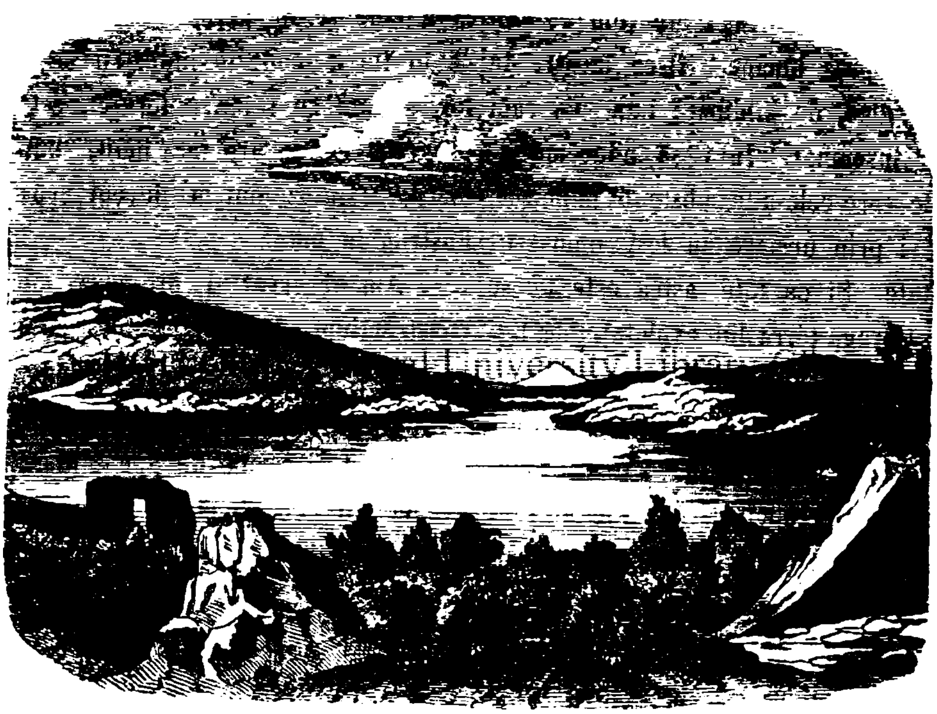
Iată cum un geograph naturalist, contele de Marsigli, la anul 1706 descrie mărgeanul înaintea Academieĭ francese ca o plantă marină.

„Aflându-mĕ pe marginea măriĭ, ḑice el, am luat maĭ multe ramurĭ de mărgean, ca să le studiŭ şi le am pus într'un vas de sticlă cu apă de mare. A doa ḑi de diminéţă găsiiŭ tóte ramurile acoperite cu florĭ albe de forme lungăreţe, avênd fie-care câte un căliciŭ alb din care plécă opt prelungirĭ, aşaḑate ca nisce raḑe de aceeaşĭ culóre, d'o potrivă de lungĭ şi d'o potrivă depărtate unele de altele; elle formaŭ o frumósă stea, semĕnând dupŏ culóre şi mărime cu o cuisóră. Dupŏ ce 'l am scosŭ din apă, ḑice naturalistul de maĭ sus, florile albe dispărură, apoĭ băgându-'l iar în apă, florile reapărură din naoŭ cu aceeaşĭ culóre. etc." Basat pe acéstă observaţie superficială a conchis că mărgeanul nu póte fi alt ceva de căt o plantă petrósă ce cresce în mare şi face florĭ. Maĭ pe urmă însă un medic botanist al regeluĭ Franceĭ, Peyssonnel printr'un studiu perseverent asupra florilor astor pretinse plante, descoperi că mărgeanul nu este o producţie vegetală ci animală.

Frumósă a fost acéstă descoperire a luĭ Peyssonnel! El însă nu cunoscea bine ce fel de animal este acesta care produce mărgeanul, d'aceea 'l numesce insect. — „Acest insect[1]), ḑice el se deschide în apă şi se închide în aer saŭ când tórnă

[1]) Sub acéstă numire se coprindeaŭ atuncĭ celle maĭ multe animale inferióre.

cine-va în vasul cu apă în care se află óre-care acide, orĭ cand 'l atinge cu mâna: ceea ce este comun cellor maĭ multe animaleule marine. Şi maĭ departe adaogă: „Avém plăcerea să vĕd mişcându-se piciórele saŭ tentaculele acestor animale, şi attingêndu-le animalul trage tentaculele în'ântru întocmaĭ cum trage córnele melcul; dar dupŏ ce am pus lângŏ foc vasul cu apă în care era mărgeanu tóte acele micĭ insecte se desvoltară. Dedeiŭ maĭ mult foc în cât începu apa a ferbe şi eĭ se deslipiră dupŏ mărgean întocmaĭ ca stridiile dupŏ conchiliĭ; când apăssam cója cu unghia facém să ésă afarŏ intestinele şi tot corpul etc.,— ceea dove desccă mărgeanul este un animal.— Cu tóte acestea a trebuit să trécă mult timp pênă când academia francesă să priméscŏ de adevĕrate vederile luĭ Peyssonnel asupra acestor animale, căcĭ Reaumur tare şi mare p'atuncĭ în sciinţe nu aproba cercetările luĭ Peyssonnel. Astă sórtă aŭ avut la început maĭ tóte descoperirile în sciinţe şi arte.

Un golf de Mărgéu.

Mărgénul dar întrebuinţat în arte nu este alt ceva de cât producţia petrólă a maĭ multor animale marine din classa polypilor ce se numesce în general zoophyte; eĭ fabrică materia calcarósă (de var) pe care o aséḑă în formă de crăcĭ şi ramurĭ de arborĭ fărŏ frunḑe, şi avênd mărimĭ deosebite. — Animalele staŭ lipite pe ramurĭ la differite înălţimĭ întocmaĭ ca muguriĭ pe arborĭ, formând astfel ca o colonie arborescentă, d'aceea şi propagaţia lor se numesce *gemmipara*. — Culórea este roşie saŭ albĭciósă care se face şi maĭ frumósă dupô ce se scóte din apă; se extrage din fundul mări şi se lucréză cu multă difficultate, d'aceea obiectele de lux precum: collete, bracelete, cruciuliţe etc, făcute de mărgean adevĕrat costă scump. —

Sunt ómenĭ învăţaţĭ de micĭ a se cufunda în apă şi a ţine cât-va timp resuflarea. Aceştĭ cufundatorĭ 'ĭ taie saŭ 'ĭ rup dupŏ fundul mări cu mare repeḑiciune, tot cum fac şi cu conchille ce producmărgăritar. Dar maĭ obicĭnuit 'ĭ culege aruncând în mare un fel de plasă deschisă cu duoe lemne în formă de cruce şi avênd atîrnatŭ la fund o pétră ca să se cufunde maĭ repede.

Se fabrică un fel de mărgean artificial făcut dintr'o basa ordinară de praf de marmoră amestecat cu cleĭ de pesce seŭ cu uleiŭ şi colorat apoĭ în roşu cu vermillion, (sulfur de mercur) amestecat şi cu pucin miniu (oxyd de plumb).

Mărgeanul se ţine fixat pe roce prin basa lor si se găsesce la differite adâncimĭ în mare şi maĭ cu sémă în golfurile Mediteraneĭ se grămădesce maĭ mult, dupŏ cum se vede în alăturata gravură.

În unele locurĭ se înalţă atât de mult în cât es pe suprafacia apeĭ şi forméză ca nisce colóne

saŭ turnurĭ arborescente şi chiar insule maĭ mult saŭ maĭ pucin întinse când crăcile sunt grămădite la un loc.

Navigatorĭ cunosc aceste locurĭ şi se depărtéză de dênsele ca să nu lovéscă vasele.

Într'aceste insule de mărgean păssările migratóre se opresc ca să se repaose şi depun acolo excrementele lor (găinaţĭ). Cu timpul acéstă materie forméză ca un strat de aspect pămêntoş pe d'asupra mărgeanuluĭ, numit *guano* de locuitori ţĕrmurilor şi este întrebuinţatŭ în agricultură pentru îngrăşarea pămêntuluĭ.

ESPOSIŢIA NAŢIONALĂ

DE AGRICULTURĂ ŞI INDUSTRIA DIN BUCURESCĬ.

(Urmare şi finit.)

Am căutat cu cea maĭ mare băgare de sémă în partea reservată *Mineralogieĭ* şi *Metalurgieĭ*, obiecte şi producte care să atragă atenţiunea; din nenorocire am găsit prea pucine. Nisce mostre de lignite, de sare, de gips, de kihlibar; iată ce am putut vedea maĭ însemnat. Insă să aducemŭ aminte că afară de sare cele-alte substante minerale, nu se explotéză, şi prin urmare aŭ fost numaĭ obiecte de curiositate. Şi cu tóte astea este folóse însemnate n'are să tragă ţérra din explotaţiunea lignitelor şi a cărbunilor fosilĭ, din esplotarea kihlibaruluĭ şi a gipsuluĭ maĭ cu sémă. Aducem gips din străinătate, cândŭ la noĭ îl aflămŭ în aşa mare abundenţă. Şi dacă esplotarea uneĭ cariere de gips ar fi de o dificultate mare; dacă ar reclama niscarĭ capitalurĭ însemnate, totuşĭ amŭ maĭ putea fi scusaţĭ, dar ce să ḑicemŭ cândŭacéstă esplotare este lucrul celŭ maĭ simplu şi maĭ pucin costisitor?

Dar pentru cărbunĭ fosilĭ ce să ḑicem? Am vĕḑutŭ probe; amŭ vĕḑutŭ vine în multe localităţĭ; însă ce folosŭ că staŭ în sinulŭ pămêntuluĭ, şi vapórele dupŏ Dunăre sunt nevoite să'şĭ aducă singure cărbunĭ, şi maşinile se alimentéză cu lemne, când ar fi maĭ bine cu cărbunĭ.

Despre kihlibar să aducemŭ aminte că acum câtŭ-va timpŭ se esplota la Buzeŭ, şi se făceŭ portţigareturĭ. cerceĭ, agrafurĭ, metaniĭ, şi alte obiecte de lux. Acum a încetat şi acea esplótare şi kihlibarul a devenit raritate care se plăteşte cu preţiurĭ marĭ.

Dar la fer, la plumb, la aur, la argint când ne vomŭ gîndi? Ferul care este sufletul industrieĭ, mult timp avemŭ să'l tot cumpărăm dela alţi? Să mărturisim că Metalurgiia nu esistă la noĭ, afarŏ de sare. Să meditäm serios, pentru că în timpi modernĭ industriia estracţiuneĭ metalelor, şi maĭ cu sémă a feruluĭ, este o questiune de progresŭ. Cine are fer mult, bun şi eftin, acela merge înainte: putem dovedi acésta cu istoriia industrieĭ în mână.

Am observat şi óre-care mostre de petri de construcţiunĭ, de pavage; însă ce folos că nu sunt cariere şi noĭ aducem pétra pentru pavarea Capitaleĭ de la Peşta?

Eraŭ şi probe de ape minerale, scim toţĭ că avemŭ băĭ la Călimăneştĭ, Olăneştĭ, Puceósa; însă sunt maĭ abandonate pentru că noĭ nu voim să întrebuinţăm apele nóstre, ci trebue să ne ducem în Austria, Germaniia, Franciia şi mâĭne póte şi peste Océn. Dacă vom urma tot pe calea asta, apoĭ putem aştepta mult timp ca să vedemŭ Metalurgia desvoltându-se în ţéră, şi isvórele de ape minerale îmmulţindu-se.

Clasa *lucrăriĭ Metalelorŭ* a fostŭ demnŭ representată de către stabilimentulŭ artilerieĭ, Acest stabiliment a espusŭ arme lucrate din noŭ, un model de tun, un modelŭ de maşină de aburĭ, candelabre şi alte obiecte, tóte bine esecutate. Inceputul este minunat şi fie-care este fondat a spera că peste curînd Stabilimentul va lua o desvoltare mare. Modelurile de fontă espuse de acest Stabiliment, fondate in Stabilimentulŭ de fonderie, ne-a bucurat fórte mult. Simţim mare nevoie de fonderiĭ şi trebue să facemŭ totŭ ce ne stă în pu-

țință pentru a încuragia Stabilimentele de feliulŭ acesta.

D. Graut, fondatorul Stabilimentuluĭ de la Belvedere, a espus bucățĭ de fer forgate și modelurĭ de fontă. D-sa a fondatŭ cea d'ânteĭŭ fonderiie în țéră, și pentru acésta merită recunoștința nóstră.

In Orfevrerie (argintărie) s'a deosebitŭ D. Nicu Carapati. D-sa a espusŭ între alte obiecte o cruce de sêrmă de argint și aur, admirabil lucrată.

D. Teodor Filipov, a espus asemenea candele și icóne de argint lucrate cu multă artă.

Argintăria română s'a bucurat de mult renume, și ar fi de doritŭ ca acéstă artă care o ajuns la atâta perfecțiune în alte părțĭ, să fiie cât se va putea maĭ mult încuragiată la noĭ.

Typografia lucrătorilor asociațĭ a represintatŭ fórte bine imprimeria română. Edițiunea de lucsŭ a poesiilor. D. Bolintinénu, nu lăsa nimicŭ de doritŭ la esecuțiune typografică. Amŭ fost, încântațĭ vĕḑênd că o asociațiune din ómenĭ cu pucine mijlóce materiale, aŭ pututŭ fonda unŭ stabilimentŭ typograficŭ care face onóre acesteĭ arte.

Intre mobile fie-care a putut observa pe acele de mahon espuse de D. I. Eckerd din Bucureștĭ. Părțile sculptate ale acestor mobile era fórte bine esecutate, și fac onóre D. Ecskard care a început a fabrica în țérră mobile pe care până acumŭ le aducem din Paris și alte orașe.

Clasa *Mătăsăriilor* de și fórte bine represintată totu'șĭ ar fi putut fi maĭ bogată, pentru că industriia mătăseĭ este destul de lățită în țérră. Dupŏ cum am maĭ ḑis'o însă, tóte începuturile îșĭ aŭ dificultățile lor.

D. Dimitrie Simon, bărbat care a contribuit mult la împrăștierea sĕmênțeĭ milaneze în țérră și care a chieltuit sume însemnate pentru fondarea unuĭ Stabiliment sericicol, a espus gogoșĭ iaponeze din anul acesta, mătase trasă în fabrica D-sale.

DD. Coemgiopulu și Berod, aŭ espus, cel-d'ânteĭŭ mătase trasă în Stabilimentul sĕŭ de la Băneasa, și cel-d'al doilea gogoșĭ Iaponeze. Ne pare rĕŭ că Stabilimentul D. Coemgiopulu stă în neactivitate; am dori să'l vedem înflorind, căcĭ numaĭ prin asemenea Stabilimente se póte fonda în țérră cu temeiŭ industriia sericicolă (de mătasă).

Scóla Agricolă de la Pantelimon, care înprăștie de atâțĭ anĭ sĕmênță milaneză în țérră, a espus mătase trasă la Stabiliment, gogoșĭ milaneze și Iaponeze.

Ca țesăturĭ de borangic, aŭ fost espuse mulțime de marame unele maĭ frumóse de cât altele. Între dênsele maramele espuse de D-eĭ Șuța Vĕduva Trîmpoiasa din Câmpu-lung, aŭ atras atențiunea tutulor. Una din acele marame cusute cu fir la căpătêie, era de o fineță rară.

Țesăturile de mătase aduse la Esposițiune ne dovedesc pênĕ la evident că România póte să 'șĭ aibă mâine poimâine un oraș ca Lyon. Cine póte calcula avantagele imense ce ar resulta pentru țérră când am putea fonda acéstă frumósă industriă! ca să putem ajunge acolo n'avem de cât douĕ drumurĭ: 1-iŭ să încuragem cultura gîndacilor de mătase; 2, să aducem de la Lyon nisce a nume lucrătorĭ de mătase, și să fondăm un Stabiliment de țesătura fină. Am vedea în pucinĭ anĭ româncuțele nóstre devenind artiste în Mătăsăriă; am vedea crescerea gîndacilor luând o desvoltare mare, am vedea în fine fondêndu-se una din ale maĭ frumóse și maĭ bănóse industriĭ. Pentru ce óre România n'ar deveni furnisóra orienteluĭ în țesăturĭ de mătase? Pentru ce elegantele din Austria și Rusia nu s'ar împodobi cu stofe eșite din frabricele române? supunem acéstă idee, dupŏ cum am supus și altele la aprecierea guvernuluĭ român, și a capitalistilor că de o va găsi logică să o puiă în esecutare.

Între *Lînurĭ*, am deosebit lâna merinos espusă de D. Vasile Paruș din Bolgrad. Am vĕḑut frumósa turmă de oĭ merinos a D. A. Moruzi de la Zooruștea și ne-am încredințat pe deplin că merinosul póte fi crescut cu mare folos pentru țérră. Lâna merinósă a D. Moruzi are un preț propriŭ în piețele Europeĭ.

D. Ghiță Ionescu din Bucureștĭ a espus o mo-

stră de pĕr de Capre de Angora. Cu puful acestuĭ pĕr se fabricéză vestitele Şalurĭ de Caşemir, atât de scumpe şi atât de căutate. Francesi din noŭ se silesc de mult să aclimateze Capra de Angora, şi nu pot reuşi cu înlesnire. D. Ghiţă Ionescu are o turmuliţă de capre de Angora, şi după cum am înţelles le merge bine în ţérră. Iată încă o aquisiţiune preţiósă pentru Agricultura română. Să dea Dumneḑeŭ să scim se profităm de atâta isvóre de avuţiă.

Ca postavurĭ am vĕḑut numaĭ pe cele espuse de D. Dimitrie Simon, care are un Stabiliment pentru fabricaţiunea postavuluĭ, cergilor, plapomelor şi alte ţesăturĭ de lână. Scim că acest Stabiliment stă în neactivitate astă-ḑĭ, se lucréză prea puçin; acésta ne întristéză şi ne întristéză amar, pentru că ne face a cugeta că românii n'aŭ înţelles încă *bine importanţa uneĭ asémenea industriĭ*; n'aŭ înţeles că este maĭ avantagios să lucrăm lână în ţérră de cât să o trimetem prin ţérrĭ străine.

Am fi dorit să vedem espuse şi postavurile D. Nicolae Bălénu; primul care a fondat în ţérră acéstă industrie, şi ale D. Mihail Cogălnicénu, a căruiia fabrică lucréză mereŭ.

Între lânurile ţesute am observat plocaturĭ şi saricĭ fórte bine făcute, mai cu sémă acele din judeţul Muscelului. Noĭ importăm mulţime de păturĭ şi plocate din Austria: fabricaţiunea lor este fórte simplă şi esistă în ţéră; cine doresce să o vaḑĕ să poftéscă la Rucăr. Nar fi óre putinţă ca să nu maĭ fim debitori altora ci aĭ noştri?

Cergile şi scórţele espuse ne-aŭ întărit din nouĕ în convincţiunea că: la noĭ se póte fonda fórte lesne fabricaţiunea tapeturilor.

Între ţesăturile de Inu şi Cânepă, amŭ observat şervetele şi prosópele espuse de D. G. T. Chiţescu din Ploeştĭ, fabricate în stabilimentul Dséle. Am rĕmas încântaţĭ vĕḑêndu-le aşa de bine esecutate ca cele mai frumóse care ne vin din streinătate. Ii dorim tot succesul posibil în astă preţiósă industrie a Inuluĭ care are viitorŭ mare la noĭ. Să continue e a fabrica, să facă deposite în Bucureştĭ din pînḑeturile sale; de la servete să trécă la pînḑă de Olandă, şi fie sigur că clientela nu'ĭ va lipsi, şi pe lîngă folosul seŭ propriŭ va aduce un serviciŭ mare ţerreĭ.

Colecţiunea de pînḑeturĭ şi ceorapĭ espuse de cuviósa Efrosina de la Mănăstirea Manu din judeţul Vîlcea, a fost cea maĭ frumósă. Intre altele nisce pînḑă de in era de o fineţă şi de o potrivire de fir, rarĭ.

Penitenţiarele Statuluĭ a espus căpestre şi frînghiĭ de cănepă fórte bine esecutate. In maĭ multe rîndurĭ am recomandat sătenilor românĭ ca să nu maĭ cumpere frînghiĭ de la Braşov, ci să le fabriceze singurĭ. Penitenţiarul a făcut începutul, să sperăm că astă industrie atât de simplă şi folositóre, se va fonda în ţéră.

Pe lûngă obiectele menţionate s'a espus mulţime de iĭ, cămăşĭ, stergarĭ şi alte obiecte de inŭ şi cânepă în care femeile ţeranilor noştri escelă.

Preşăria, care conţiue în sine un isvor de veniturĭ însemnate, a fost puţin represintată. Sunt anĭ de când repetăm că preşăriia se póte perfec- ţiona, şi ţesăturile de păr de capră pot deveni o nidustrie lurativă.

Tabăcăria a fost bine represintată de Penitenciarul Statuluĭ. Pieile espuse aŭ fost fórte bine lucrate şi felicităm pe D. Inspectore al închisorilor pentru escelinta idee ce a avut ca să puie pe vinovaţĭ a se ocupa de o industrie atâtŭ de folositóre. Sperăm că la viitórea Esposiţiune Penitenţiarele vor espune pieĭ de vacs, marochinurĭ şi alte pieĭ de tăbăcărie perfecţionată.

Bicele espuse de Penitenţiarĭ aŭ atrasŭ atenţiunea. Aceste obiecte se vind în tîrg cu preţiurĭ fórte urcate în comparaţie cu acelea cu care s'ar putea vinde dacă ar fi fabricate în ţéră.

Inchiem aicĭ acea mică dare de sémă cea am promis a face asupra Esposiţiuneĭ naţionale de Agricultură şi Industrie din Bucureştĭ. Am maĭ avea multe de ḑis, însă nisce articole de jurnal nu ne permit a ne întinde maĭ mult. Am dorit să comunicăm românilor pe scurt folósele Esposiţiunilor espuse şi nisce generalităţĭ asupra obiectelor. Fiăcare a putut să se convingă pe deplin că România dispune de marĭ isvóre de avuţie şi peste pucin timp, dacă ne vom înţellege interesele, vom da doveḑĭ Europeĭ despre intelligenţe şi mijlócele nóstre.

Toţĭ cunoscătorĭ Domnieĭ sale D. Constantin Bosianu Preşedintele Consiliuluĭ Miniştrilor pentru marea stăruinţă ce a avut ca în anul acesta să inaugoreḑe acéstă mare serbare a munceĭ. Românii sunt recunoscêtorĭ, şi nu vor uita nicĭ-odată pe bărbaţiĭ care lucréḑă pentru desvoltarea proprietăţiĭ Patrieĭ. Am început să serbătorim munca; să urmăm pe acéstă cale, căcĭ numaĭ prin muncă vom putea ajunge la acele dorinţe atât de simţite de tot Românul!

P. S. Aurelianu.

Typographia Naţională a luĭ Stephan Rassidescu, Strada Germană, Otelu German No. 2